

Monika Żak

Ogólnopolska konferencja
„Praca – Więź – Integracja. Wyzwania w życiu
jednostki i społeczeństwa” poświęcona pamięci
prof. zw. dra hab. Władysława Jachera
w piątą rocznicę śmierci

„Istniejemy, póki ktoś o nas pamięta...” Profesor Władysław Jacher pozostawił po sobie liczne grono przyjaciół i uczniów, którzy pragnąc uczcić jego pamięć, zorganizowali konferencję. Jej idea dotyczyła przede wszystkim tematyki, jaka była przedmiotem zainteresowań profesora Władysława Jachera. Zakres tematyczny skoncentrował się wokół trzech głównych zagadnień: pracy, więzi i integracji. Konferencja odbyła się 9–10 kwietnia 2014 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Wzięło w niej udział prawie osiemdziesięciu uczestników i gości reprezentujących polskie, czeskie i słowackie środowisko naukowe.

Profesor Władysław Jacher swoją karierę zawodową rozpoczął studiami socjologicznymi i filozoficznymi na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Tam też pod kierunkiem prof. Czesława Strzeszewskiego obronił swoją pracę magisterską pt. *Zagadnienie pracy u Św. Tomasza z Akwinu* oraz pracę doktorską pt.: *Teoria więzi społecznej w socjologii Emila Durkheima* (promotorem tej pracy był prof. Jan Turowski). Po zakończeniu studiów rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Równocześnie pracował w Instytucie Tomistycznym w Warszawie oraz w Instytucie Śląskim w Opolu. W roku 1978 podjął pracę na stanowisku kierownika Zakładu Socjologii Pracy i Organizacji w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Śląskiego. W trakcie swojej pracy na Uniwersytecie Śląskim pełnił ważne funkcje administracyjne: przez 12 lat był dyrektorem Instytutu Socjologii, a przez pewien czas prodziekanem Wydziału Nauk Społecznych. To właśnie współpracownicy, uczniowie i przyjaciele profesora Władysława Jachera byli inicjatorami organizacji konferencji: pracownicy Zakładu Socjologii Ogólnej oraz Zakładu Socjologii Organizacji, Gospodarki i Metodologii Nauk Społecznych Uniwersytetu

Śląskiego. Współpracę w zakresie organizacji podjęli także przedstawiciele Instytutu Socjologii i Instytutu Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Opolskiego oraz Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach.

Program konferencji zakładał obrady w dwóch sesjach plenarnych oraz w sześciu sekcjach tematycznych. Konferencję uroczystie otworzyło wystąpienie Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego dr hab. prof. UŚ Urszuli Swadźby, która powitała uczestników i gości. Również dziekan Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego prof. zw. dr hab. Wiesław Kaczanowicz oraz Dyrektor Instytutu Socjologii UŚ prof. zw. dr hab. Wojciech Świątkiewicz przywitani wszystkich zebranych. Profesor Wojciech Świątkiewicz podkreślił ogromny wkład profesora Władysława Jachera w rozwój socjologii (w szczególności śląskiej socjologii), a także liczne przymioty – przede wszystkim dobroć i mądrość, które charakteryzowały profesora. Część związaną z otwarciem konferencji zakończyło wystąpienie wygłoszone przez uczniów oraz współpracowników profesora Władysława Jachera: dra hab. prof. UŚ Adama Bartoszkę, dra hab. Leszka Gruszczyńskiego, dr Bożeny Pactwy oraz dr Sławomiry Kamińskiej-Berezowskiej. Przedstawili oni zebranym biografię oraz osiągnięcia naukowe profesora Władysława Jachera.

Po wystąpieniach związanych z otwarciem konferencji rozpoczęły się obrady pierwszej sesji plenarnej. Przewodniczącym tej części był prof. zw. dr hab. Marek Szczepański, który poprosił o wystąpienie ks. prof. zw. dra hab. Janusza Mariańskiego. Profesor Mariański podkreślił kulturowe i etyczne podstawy pojmowania pracy w naukowej działalności profesora Jachera. Zwrócił uwagę na swoistą konieczność kontynuowania i pogłębiania badań oraz studiów nad etosem pracy, co stanowiłoby wartościową kontynuację dzieła profesora. W dalszej kolejności profesor Marek Szczepański zapowiedział wystąpienie prof. zw. dr hab. Danuty Walczak-Duraj, która w swej prezentacji pt. *Kontrideologia pracy jako czynnik dezintegracji społecznej* zwróciła uwagę na destrukcyjne aspekty „wymuszonej autoteliczności pracy”, będącej efektem istniejącego ładu korporacyjnego oraz trudnej sytuacji na rynku pracy (przede wszystkim związanej z bezrobociem). Następnie swoje wystąpienie miał prof. zw. dr hab. Lesław Haber, który zaprezentował zagadnienia związane z pojęciem kapitału relacyjnego jako istotnego czynnika w zarządzaniu firmą. Zwrócił on również uwagę – odwołując się do działalności naukowej profesora Jachera – na wytworzenie się tzw. „śląskiej szkoły socjologii”, którą cechuje kompleksowe badawcze podejście do problematyki więzi społecznej i integracji.

Druga część wystąpień, rozpoczęta po przerwie kawowej, odbywała się pod przewodnictwem prof. zw. dra hab. Wojciecha Śliwińskiego, a udzielił on w pierwszej kolejności głosu dr hab. prof. UO Annie Śliz, która wraz z prof. zw. drem hab. Markiem Szczepańskim przygotowała wystąpienie pt. *Integracja a konflikt społeczny. Socjologiczny aspekt relacji*. Profesor Anna Śliz podstawy teoretyczne wystąpienia uzupełniła o liczne przykłady m.in. z Australii, Kanady i oczywiście z Polski. Następne wystąpienie należało do dra hab. prof. KUL Arkadiusza Jabłońskiego, który skoncentrował się na roli uczelni w przekazywaniu wiedzy i doświad-

czeń kolejnym pokoleniom swoich wychowanków. Na zakończenie referatu zwrócił się z apelem o zaprzestanie traktowania uniwersytetów w kategoriach „gałęzi przemysłu” oraz odrzucenie traktowania ich wyłącznie w sposób pragmatyczno-ekonomiczny. Kolejny zaprezentowany na konferencji referat należał do dr hab. prof. UŚ Urszuli Swadźby, która odwołując się do dorobku naukowego profesora Władysława Jachera – w szczególności myśli dotyczącej aksjologicznego wymiaru pracy – skoncentrowała się na zaprezentowaniu swoistej ewolucji etosu pracy: od okresu po II wojnie światowej, do czasów współczesnych. Ostatnie w pierwszej części plenarnej konferencji wystąpienie należało do dra hab. Piotra Wróblewskiego, który analizując raport przygotowany w końcu lat 70. przez zespół pod kierunkiem profesora Władysława Jachera na temat czterobrygadowego systemu pracy górników, odwołał się także do górników KWK Wujek jako strażników pamięci społecznej. Po wygłoszeniu przez dra hab. Piotra Wróblewskiego referatu rozpoczęła się dyskusja, w której podnoszono zagadnienia i problemy związane m.in. z różnymi aspektami funkcjonowania dzisiaj uniwersytetów w Polsce, pojmowaniem własności intelektualnej oraz koherencji badań nad etosem pracy.

Druga część obrad odbywała się równolegle w sześciu sekcjach tematycznych. Sekcja I, której przewodniczyła dr hab. prof. UŚ Ewa Budzyńska, skupiła się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z wartościami i więziami rodzinnymi, lokalnymi oraz międzypokoleniowymi. W tej sekcji swoje referaty wygłosili: dr hab. prof. UŚ Ewa Budzyńska (UŚ), dr Dominika Polkowska (UMCS), dr Maja Skiba (PCz), mgr Ewa Szostok, dr Wioletta Knapik (UR Kraków), dr Agnieszka Michalska-Żyła (UŁ), dr Anna Krasnodębska (UO), dr Rafał Cekiera (UŚ). W trakcie prezentacji i obrad zwrócono uwagę na problematykę współczesnych przemian więzi rodzinnych, występowanie konfliktów na linii rodzina – praca zawodowa (ich przyczyn i skutków) oraz czynniki mogące mieć znaczący wpływ na nietrwałość tychże więzi. Przedstawiono także badania komparatystyczne, które zostały zrealizowane w postindustrialnych miastach Europy Centralnej i Wschodniej, które skoncentrowały się na relacjach między więzią z miastem a jakością życia ich mieszkańców. Druga część tej sekcji dotyczyła problematyki pracy i migracji – analizie poddano znaczenie pracy dla egzystencji współczesnych polskich emigrantów.

Sekcja II – „Więzi etniczne i narodowe” skupiała się przede wszystkim na problematyce mniejszości etnicznych i narodowych. W tej sekcji wystąpienia mieli: dr hab. prof. AJD Adam Rosół (AJD), Daniel Topinka, Ph.D. (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu), Jaroslav Šotola, Ph.D. (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu), dr Adam Bobryk (UP-H Siedlce), dr Marek Dziewierski (UŚ), dr Bożena Pactwa (UŚ). Swoje referaty zaprezentowali m.in. goście z Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu, którzy przedstawili problematykę związaną z sytuacją muzułmańskich imigrantów w Republice Czeskiej, a także możliwości integracji Romów w słowackim środowisku wiejskim. W trakcie obrad poruszono również kwestie związane z przemianą więzi etnicznej wśród Ukraińców mieszkających w Polsce, relacjami między religią i etnicznością społeczności wyznania grekokatolickiego na Górnym Śląsku.

Sekcja III skupiła się na współczesnych problemach ludzi pracy. Prezentacje poruszały szeroką tematykę problemów, z jakimi na co dzień stykają się pracownicy na rynku pracy. W trakcie obrad swoje referaty zaprezentowali: dr Teresa Zbyrad (UP Kraków), dr Anna Borkowska i dr Agnieszka Czerw (Politechnika Wrocławska), dr Rafał Muster (UŚ), dr Tomasz Herudziński (SGGW), dr Elżbieta Kolańska (UG), mgr Agnieszka Szczygielska (CIOP – Państwowy Instytut Badawczy), mgr Olga Czeranowska (UW), dr Halina Kulik (Uniwersytet Medyczny Katowice). Zwrócono uwagę na trudności, jakie napotykają młodzi ludzie, wchodząc na rynek pracy; skupiono się także na kwestiach związanych z dyskryminacją, pauperyzacją osób pracujących. Analizie poddano także kwestie postaw wobec pracy, zarówno w kontekście wzrostu kompetencji, jak i bezpieczeństwa behawioralnego.

W sekcji IV analizowano zagadnienia dotyczące dwóch obszarów badawczych: integracji i dezintegracji jako kategorii analizy i wyjaśniania oraz etycznych i religijnych kontekstów pracy. Swoje referaty przedstawili: dr hab. prof. PK Bogdan Gębski, František Znebejanek, Ph.D. i Helena Kubatova, Ph.D. (Uniwersytet Pałacowy w Ołomuńcu), dr Joanna Wróblewska-Jachna (ATH Bielsko-Biała), dr Joanna Wyleżalek (SGGW), dr Dobroniega Trawkowska, dr Łukasz Kutyló (UŁ), dr Ewa Giermanowska (UW), dr Damian Grabowski i dr Jarosław Polak (UŚ), mgr Edyta Charzyńska (UŚ) wraz z mgr Agatą Gardzioła (SWPS). W pierwszej części skupiono się na tematyce związanej z integracją jednostek samorządu w procesie rozwoju funkcji metropolitalnych, patologicznymi mechanizmami władzy jako podłożem dezintegracji zawodowej w środowisku pracowników, a także integracją społeczną w sieciach i systemach wsparcia. Druga część (związana z etycznymi i religijnymi aspektami pracy) zawierała wystąpienia dotyczące m.in. relacji między religią i rozwojem gospodarczym, etyką pracy i znaczeniem duchowości oraz poczucia sensu pracy jako istotnych czynników mogących chronić przed zjawiskiem wypalenia zawodowego.

Sekcja V skupiła się na dwóch blokach tematycznych: praca – konteksty teoretyczne i metodologiczne oraz praca a problemy grup społecznych i zawodowych. Swoje referaty zaprezentowali: dr hab. prof. UEP Grażyna Krzyminiewska (UE Poznań), dr hab. Andrzej Słaboń (UE Kraków), dr Adam Mrozowicki (UWr), dr Jan Polcyn (PWSZ Piła), dr Edyta Janus (WSZOP Katowice), dr Sławomira Kamińska-Berezowska (UŚ), dr Monika Żak (UŚ), mgr Stanisław Żukowski (UMCS). Analizie poddano różne aspekty związane z funkcjonowaniem grup zawodowych we współczesnych warunkach społeczno-ekonomicznych. Zaprezentowane referaty dotyczyły m.in. pracy w świetle kultury ekonomicznej, procesów kompensacyjnych w wyjaśnianiu socjologicznym, perspektyw odbudowy socjologii pracy w Polsce czy też znaczenia pracy zawodowej w życiu osób niepełnosprawnych.

Innowacja – przedsiębiorczość – gospodarka oparta na wiedzy – to hasło, które przyświecało uczestnikom VI sekcji tematycznej. Wśród prelegentów znaleźli się: prof. zw. dr hab. Sławomir Partycki i mgr Ewa Sikora (KUL), dr Emilia Zimnica-Kuzioła (UŁ), dr Sebastian Skolik (PCz), dr Małgorzata Suchacka (UŚ), dr Pa-

weł Kocoń i dr Michał Kapias (UE Katowice), mgr Katarzyna Frączek (KUL), mgr Patryk Kaczmarek (Akademia Ignatianum), mgr Ilona Gaska (KUL). Referenci przedstawili m.in. kwestie związane z istnieniem więzi w przestrzeni wirtualnej, socjologicznymi aspektami przekształcania regionu przemysłowego w region oparty na wiedzy. Zwrócono również uwagę na możliwości i ocenę wykorzystania nowoczesnych narzędzi HR w administracji publicznej w Polsce.

W drugim dniu konferencji obrady odbywały się w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej – nowoczesnym centrum powstałym z połączenia bibliotek głównych Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego. Druga sesja plenarna była realizowana pod przewodnictwem dr hab. prof. UO Anny Barskiej oraz dra hab. prof. KUL Arkadiusza Jabłońskiego. Jako pierwszy swój referat wygłosił dr hab. prof. KA Tadeusz Michalczyk, który zaprezentował bogaty dorobek socjologii w zakresie badań nad wartościami. Kolejne wystąpienie należało do dra hab. prof. PCz Felicjana Byłoka, który w swoim referacie pt. *Etos pracy versus etos konsumpcji w społeczeństwie konsumpcyjnym*, przedstawił m.in. trzy kluczowe wartości związane z konsumpcją: hedonizm, sublimację i indywidualizm. Tę część obrad zakończył referat wygłoszony przez dra hab. prof. UŚ Adama Bartoszkę na temat integracji funkcjonalnej grup interesów a kultury pracy i innowacyjności instytucji publicznych w warunkach polskiej transformacji. Profesor Bartoszek zaprezentował możliwe teoretyczne ujęcia zagadnienia innowacji, grup interesu, integracji oraz dezintegracji funkcjonalnej. Na zakończenie podkreślił, że to nepotyzm i klientelizm są odpowiedzialne za blokowanie innowacji. Przewodniczący rozpoczęli otwartą dyskusję na temat zaprezentowanych wystąpień.

Ostatnią część obrad konferencji otworzył referat wygłoszony przez dr hab. prof. UO Annę Barską. Dotyczył on analizy istotnych czynników determinujących warunki życia mieszkańców krajów Maghrebu oraz przemian więzi społecznych, jakie tam nastąpiły. Następne wystąpienie, którego autorem był dr Stanisław Nurek, w dużej mierze było poświęcone działalności naukowej profesora Władysława Jachera, bowiem dotyczyło wpływu „szkoły lubelskiej” na rozwój jego zainteresowań naukowych. Po tym wystąpieniu głos zabrał dr hab. prof. UŚ Adam Bartoszek, który dokonał podsumowania dwóch dni obrad konferencyjnych, podkreślając szerokie spectrum przedstawionych analiz. Na zakończenie dr hab. prof. UŚ Urszula Swadźba zaprosiła uczestników na zasponsorowaną przez Urząd Miasta Katowice wycieczkę po zabytkowych dzielnicach Katowic: Nikiszowiec i Giszowiec. Ostatnim, istotnym punktem konferencji było złożenie kwiatów i zapalenie zniczy na grobie śp. profesora Władysława Jachera.

O potrzebie dyskusji i badań nad zagadnieniami pracy, więzi i integracji niech świadczy duże zainteresowanie konferencją oraz liczba uczestników oraz gości, którzy wzięli w niej udział. Należy podkreślić, że „śląska szkoła socjologii” stanowi kontynuację działalności profesora Jachera, a konieczność pogłębiania wiedzy i jej wymiany podkreślili sami uczestnicy, wyrażając chęć cyklicznego udziału w konferencji.